Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0014

Inimõigusi ja demokraatiat maailmas ning Euroopa Liidu poliitikat selles valdkonnas käsitlev 2025. aasta aruanne

Euroopa Parlamendi 21. jaanuari 2026. aasta resolutsioon inimõigusi ja demokraatiat maailmas ning Euroopa Liidu poliitikat selles valdkonnas käsitleva 2025. aasta aruande kohta (2025/2166(INI))

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste hartat,

– võttes arvesse Euroopa inimõiguste konventsiooni,

– võttes arvesse Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) artikleid 2, 3, 8, 21, 23 ja 36,

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikleid 17 ja 207,

– võttes arvesse inimõiguste ülddeklaratsiooni ning muid ÜRO inimõigustealaseid lepinguid ja inimõigusi käsitlevaid dokumente,

– võttes arvesse ÜRO 9. detsembri 1948. aasta genotsiidi vältimise ja selle eest karistamise konventsiooni,

– võttes arvesse sõjavangide kohtlemise Genfi konventsiooni, mis võeti vastu 12. augustil 1949,

– võttes arvesse ÜRO 10. detsembri 1984. aasta piinamise ning muu julma, ebainimliku või inimväärikust alandava kohtlemise ja karistamise vastast konventsiooni ja selle fakultatiivprotokolli, mis võeti vastu 18. detsembril 2002,

– võttes arvesse ÜRO Peaassamblee poolt 13. septembril 2007. aastal vastu võetud põlisrahvaste õiguste deklaratsiooni,

– võttes arvesse ÜRO 12. detsembri 2006. aasta puuetega inimeste õiguste konventsiooni ja selle fakultatiivprotokolli, mis võeti vastu 13. detsembril 2006,

– võttes arvesse ÜRO Peaassamblee 25. novembri 1981. aasta resolutsiooniga 36/55 välja kuulutatud deklaratsiooni igasuguse usul ja veendumustel põhineva sallimatuse ja diskrimineerimise kaotamise kohta,

– võttes arvesse ÜRO 18. detsembri 1992. aasta deklaratsiooni rahvus- või etnilistesse, usu- ja keelevähemustesse kuuluvate isikute õiguste kohta,

– võttes arvesse ÜRO 20. novembri 1989. aasta lapse õiguste konventsiooni ja selle kahte 25. mail 2000. aastal vastu võetud fakultatiivprotokolli,

– võttes arvesse Euroopa Nõukogu 28. aprilli 1983. aasta inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni protokolle nr 6 ja nr 13 surmanuhtluse kaotamise kohta,

– võttes arvesse kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelist pakti,

– võttes arvesse nõukogu 27. jaanuari 2025. aasta järeldusi ELi prioriteetide kohta ÜRO inimõigusi käsitlevatel foorumitel 2025. aastal,

– võttes arvesse ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskava 2020–2024, mille nõukogu võttis vastu 17. novembril 2020, ja selle vahekokkuvõtet, mis võeti vastu 9. juunil 2023,

– võttes arvesse nõukogu 7. detsembri 2020. aasta määrust (EL) 2020/1998, mis käsitleb inimõiguste raske rikkumise vastu suunatud piiravaid meetmeid[1],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. juuni 2021. aasta määrust (EL) 2021/947, millega luuakse naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrument „Globaalne Euroopa“, muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsust nr 466/2014/EL ja tunnistatakse see kehtetuks ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2017/1601 ja nõukogu määrus (EÜ, Euratom) nr 480/2009[2],

– võttes arvesse ELi lapse õiguste strateegiat (COM(2021)0142),

– võttes arvesse ELi suuniseid usu- ja veendumusvabaduse edendamise ja kaitsmise kohta,

– võttes arvesse ELi inimõigustealaseid suuniseid sõnavabaduse kohta internetis ja mujal, mille nõukogu võttis vastu 12. mail 2014,

– võttes arvesse muudetud ELi suuniseid, mis puudutavad poliitikat,

---

1 ELT L 410 I, 7.12.2020, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/1998/oj.

2 ELT L 209, 14.6.2021, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/947/oj.

mida EL rakendab kolmandate riikide suhtes seoses piinamise ning muu julma, ebainimliku ja inimväärikust alandava kohtlemise või karistamisega ja mille nõukogu võttis vastu 16. septembril 2019,

– võttes arvesse muudetud ELi suuniseid relvakonfliktidest mõjutatud laste küsimuses, mille nõukogu kiitis heaks 24. juunil 2024,

– võttes arvesse komisjoni ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja 3. mai 2023. aasta ühisettepanekut võtta vastu nõukogu määrus raskete korruptiivsete tegude vastu suunatud piiravate meetmete kohta (JOIN(2023)0013),

– võttes arvesse ELi suuniseid rahvusvahelise humanitaarõiguse järgimise edendamiseks,

– võttes arvesse Rahvusvahelise Kriminaalkohtu 17. juuli 1998. aasta Rooma statuuti,

– võttes arvesse oma 15. jaanuari 2019. aasta resolutsiooni usu- ja veendumusvabaduse edendamist kolmandates riikides käsitlevate ELi suuniste ning ELi erisaadiku asjaomaste volituste kohta[3],

– võttes arvesse oma 8. juuli 2021. aasta resolutsiooni kogu maailmas rakendatava inimõiguste rikkujate vastase ELi sanktsioonirežiimi (ELi Magnitski akti) kohta[4],

– võttes arvesse nõukogu 27. mai 2024. aasta järeldusi, milles käsitletakse ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskava (2020–2024) vastavusse viimist mitmeaastase finantsraamistikuga 2021–2027,

– võttes arvesse ELi soolise võrdõiguslikkuse kolmandat tegevuskava 2021–2025 (GAP III),

– võttes arvesse inimõiguste kaitsjaid käsitlevaid ELi suuniseid, mille nõukogu võttis vastu 14. juunil 2004,

– võttes arvesse ELi 2024. aasta aruannet inimõiguste ja demokraatia kohta maailmas,

– võttes arvesse Sahharovi auhinda mõttevabaduse eest, mis anti 2025. aastal Valgevene ajakirjanikule Andrzej Poczobutile ja Gruusia ajakirjanikule Mzia Amaglobelile,

– võttes arvesse oma 2. aprilli 2025. aasta resolutsiooni inimõigusi ja demokraatiat maailmas ning Euroopa Liidu poliitikat selles valdkonnas käsitleva 2024. aasta aruande kohta[5] ning oma

---

3 ELT C 411, 27.11.2020, lk 30.
4 ELT C 99, 1.3.2022, lk 152.
5 ELT C, C/2025/4390, 9.9.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/4390/oj.

varasemaid resolutsioone varasemate aastaaruannete kohta,

– võttes arvesse oma resolutsioone inimõiguste, demokraatia ja õigusriigi rikkumise juhtumite kohta (nn kiireloomulised resolutsioonid), mis on vastu võetud kodukorra artikli 150 kohaselt, eelkõige 2025. aastal vastu võetud resolutsioone,

– võttes arvesse kodukorra artiklit 55,

– võttes arvesse naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjoni arvamust,

– võttes arvesse väliskomisjoni raportit (A10-0262/2025),

A. arvestades, et EL rajaneb sellistel väärtustel nagu inimväärikuse austamine, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriik ja inimõiguste austamine, nagu on sätestatud ELi lepingu artiklites 2 ja 21; arvestades, et ELi ülemaailmses tegevuses tuleb juhinduda inimõiguste universaalsusest ja jagamatusest ning asjaolust, et inimõiguste ja demokraatia tulemuslik kaitse on ELi välistegevuse keskmes;

B. arvestades, et ELi sise- ja välispoliitika järjepidevus ja sidusus on tulemusliku ja usaldusväärse ELi inimõiguste poliitika saavutamise ning vabaduse ja demokraatia kaitsmise ja toetamise põhitegur;

C. arvestades, et demokraatlikud süsteemid on kõige sobivamad selleks, et tagada igaühele võimalus kasutada oma inim- ja põhiõigusi; arvestades, et demokraatlike riikide maailm, mis koosneb väljakujunenud demokraatlikest süsteemidest, on ühtaegu ka turvalisem maailm, kuna sellistel riikidel on märkimisväärne kontrolli- ja tasakaalustussüsteem, mis takistab autokraatlike riikide ettenähtamatut käitumist rahvusvahelises kontekstis; arvestades, et praegu elab liberaalsetes demokraatlikes riikides ainult 29 % maailma elanikkonnast, mis on järsk langus võrreldes 2009. aasta 52 %ga; arvestades, et autoritaarsuse, mitteliberaalsuse ja populismi esilekerkimine ohustab ülemaailmset reeglitel põhinevat korda, inimõiguste kaitset ja edendamist maailmas ning ELi aluseks olevaid väärtusi ja põhimõtteid; arvestades, et terrorism ja äärmuslus on samuti tõusuteel ning ohustavad samuti neid väärtusi ja põhimõtteid;

D. arvestades, et EL usub kindlalt mitmepoolsusse, reeglitel põhinevasse maailmakorda ning universaalsetesse väärtustesse, põhimõtetesse ja normidesse, millest ÜRO liikmesriigid juhinduvad ja mida nad on ÜRO põhikirja kohaselt lubanud kaitsta, ning toetab neid täielikult;

E. arvestades, et üleilmsed tagasilöögid soolises võrdõiguslikkuses ja põhiõigustes, sealhulgas naiste õigustes, ning LGBTIQ+ kogukonna vastase retoorika kasv õõnestavad kõige haavatavamate inimeste õigusi;

F. arvestades, et digitaalse jälgimise ja tehisintellektitehnika väärkasutamine ohustab eraelu puutumatust, väljendusvabadust ja inimõiguste kaitsjaid üha enam;

G. arvestades, et reeglitel põhineva rahvusvahelise korra õiguspärasus, mida EL kindlalt toetab ja kaitsta kavatseb, sõltub rahvusvaheliste organite korralduste, näiteks ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonide ning Rahvusvahelise Kohtu ja Rahvusvahelise Kriminaalkohtu tehtud korralduste ja otsuste järgimisest; arvestades, et selliste korralduste ja otsuste täitmist ning üldiselt rahvusvahelise õiguse, inimõigustealase õiguse ja rahvusvahelise humanitaarõiguse järgimist ähvardavad esilekerkivates ja jätkuvates konfliktides kasvavad ja enneolematud ülemaailmsed ohud; arvestades, et autoritaarsed ja mitteliberaalsed režiimid moonutavad mitmepoolsete foorumite kasutamist, et edendada tagurlikke ideid, millega seatakse inimõigused ning mitmepoolne ja reeglitel põhinev kord kahtluse alla; arvestades, et mitmepoolsete organisatsioonide diskrediteerimine ja ründamine toob kaasa tõsiseid tagajärgi, nagu karistamatuskultuuri levik; arvestades, et rahvusvahelisi institutsioone, nende ametnikke ja nendega koostöö tegijaid rünnatakse ja ähvardatakse üha sagedamini; arvestades, et rahvusvahelisel üldsusel, sealhulgas ELil, on kohustus reeglitel põhinevat rahvusvahelist korda toetada, tagades nõuete üldise täitmise, sealhulgas partnerite poolt;

H. arvestades, et inimõiguste ja demokraatia toetamise ning sõltumatu meedia rahvusvaheliseks rahastamiseks ette nähtud summade ulatusliku kärpimise tõttu on EL jäänud selles valdkonnas üheks viimaseks suureks üleilmseks osalejaks;

I. arvestades, et ÜRO on silmitsi tõsiselt murettekitava ja raske finantsolukorraga, kus tema töötajate arvu vähendatakse 20 % ja üldeelarvet 500 miljoni USA dollari võrra, millele lisanduvad märkimisväärsed kärped rahuvalve-, humanitaar- ja tervishoiuasutustes seoses rahvusvahelise rahalise toetuse lõpetamisega;

J. arvestades, et ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskava (2020–2024) pikendati 2027. aastani ning tuleks alustada tööd parandatud kava koostamiseks aastateks 2028–2034 koos uue mitmeaastase finantsraamistikuga, et tegeleda maailma ees seisvate uute probleemidega; arvestades, et kavandatava uue mitmeaastase finantsraamistiku muudetud struktuuris ei ole inimõigustele, demokraatiale ja õigusriigile spetsiaalset programmi ega eelarveeraldist ette nähtud, mis tekitab muret alarahastamise, prognoositavuse puudumise ja temaatiliste prioriteetide õõnestamise pärast;

K. arvestades, et inimõiguste, sealhulgas naiste õiguste kaitsjad ja kodanikuühiskonna organisatsioonid on ELi hädavajalikud liitlased tema püüdlustes kaitsta ja edendada inimõigusi, demokraatiat ja

õigusriiki; arvestades, et valitsused ja valitsusvälised osalejad kogu maailmas ahendavad kodanikuühiskonna tegutsemisruumi veelgi, üha rohkem tsenseerides, vaigistades ja ahistades inimõiguste kaitsjaid, kodanikuühiskonna organisatsioone, ajakirjanikke, usukogukondi, opositsioonijuhte ja muid vähekaitstud rühmi nende töös;

L. arvestades, et valitsused kogu maailmas tsenseerivad, vaigistavad ja ahistavad üha enam inimõiguste kaitsjaid ja kodanikuühiskonna organisatsioone nende töös; arvestades, et selline käitumine hõlmab üldsuse osalemise vastaseid strateegilisi hagisid, valitsuse piiravat poliitikat, laimukampaaniaid, diskrimineerimist ja hirmutamist ning vägivalda, sealhulgas kohtuväliseid hukkamisi, inimröövе ning meelevaldset vahistamist ja kinnipidamist; arvestades, et inimõiguste kaitsjate vastu suunatud rünnakud laienevad üha enam ka nende perekondadele ja kogukondadele;

M. arvestades, et usuvähemuste tagakiusamine kujutab endast usu- ja veendumusvabaduse rikkumist, mis on üks Euroopa Liidu põhiõiguste hartas ja rahvusvahelises õiguses sätestatud põhiõigustest;

N. arvestades, et Lähis-Ida kristlikud kogukonnad, mis on ühed maailma vanimad, peavad endiselt toime tulema ränga tagakiusamise, diskrimineerimise, sundrände ning usu- ja veendumusvabaduse piiramisega;

O. arvestades, et direktiiviga (EL) 2024/1712[6] muudeti direktiivi 2011/36/EL[7], et lisada asendusemaduse, sundabielu ja ebaseadusliku lapsendamise eesmärgil toimuv ärakasutamine inimkaubandusena käsitatavate tavade hulka;

P. arvestades, et Istanbuli konventsioonis, millega EL hiljuti ühines, kuigi selle on ratifitseerinud vaid mõned liikmesriigid, kinnitatakse, et relvakonfliktide tagajärjeks on korduvad inimõiguste rikkumised, mis mõjutavad tsiviilelanikke, eriti naisi, kelle suhtes kasutatakse sõjarelvana vägistamist ja seksuaalvägivalda ning kes kannatavad konfliktide ajal ja järel intensiivistuva soolise vägivalla all, ilma et ohvritel oleks juurdepääsu õigusemõistmisele või piisavale meditsiinilisele ja psühholoogilisele toele; arvestades, et nimetatud konventsioonis on naistevastane vägivald määratletud inimõiguste

---

6 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuni 2024. aasta direktiiv (EL) 2024/1712, millega muudetakse direktiivi 2011/36/EL, milles käsitletakse inimkaubanduse tõkestamist ja sellevastast võitlust ning inimkaubanduse ohvrite kaitset (ELT L, 2024/1712, 24.6.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1712/oj).

7 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. aprilli 2011. aasta direktiiv 2011/36/EL, milles käsitletakse inimkaubanduse tõkestamist ja sellevastast võitlust ning inimkaubanduse ohvrite kaitset (ELT L 101, 15.4.2011, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/36/oj).

rikkumisena;

Q. arvestades, et sooline võrdõiguslikkus on ELi põhiväärtus ning et naiste ja tütarlaste inimõigusi, sealhulgas nende seksuaal- ja reproduktiivõigusi rikutakse endiselt kogu maailmas; arvestades, et naistele avaldub konfliktide, kliimamuutuste ja rände korral ainulaadne ning ebaproportsionaalselt suur mõju, sealhulgas suurem soolise vägivalla oht, majanduslik marginaliseerumine ja takistused ressurssidele juurdepääsul; arvestades, et eeskätt naiste kaitsele pühendunud inimõiguste kaitsjate ja kodanikuühiskonna organisatsioonide väga vajaliku töö tegevusruumi üha ahendatakse ning neid ähvardatakse vägivallaga, ahistatakse ja hirmutatakse;

R. arvestades, et puuetega inimesi ja nende perekondi esindavatel kodanikuühiskonna organisatsioonidel on oluline roll inimõiguste edendamisel ning demokraatlike ja kaasavate ühiskondade ülesehitamisel; arvestades, et puuetega inimesed, eelkõige naised ja tütarlapsed, kannatavad konfliktide, rände ja inimkaubanduse kontekstis läbipõimunud diskrimineerimise all, ning arvestades, et ELi välistegevus peab kaitsma nende täielikku kaasamist ja võrdset juurdepääsu kooskõlas ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooniga;

S. arvestades, et kliimakriis kujutab endast ohtu kogu inimkonnale ja et see on suures osas inimõiguste kriis, mis kahjustab õigust elule, toidule, veele ja kanalisatsioonile, tervishoiule, kultuurile ja muule kõigis maailma piirkondades, nagu on tunnistanud valitsustevaheline kliimamuutuste eksperdirühm ja ÜRO Inimõiguste Nõukogu;

T. arvestades, et demokraatia toetamine on ELi välistegevuse keskmes ning ELi meetmepaketi üks peamisi vahendeid on valimiste vaatlemine;

U. arvestades, et 2024. aastal käis valimas üle poole maailma elanikkonnast ning paljusid neist valimistest iseloomustasid manipuleerimine, desinformatsioon ja riigisisesed või väljastpoolt lähtuvad sekkumiskatsed; arvestades, et 2025. aastal on täheldatud samasuguseid suundumusi;

V. arvestades, et Piirideta Reporterite 2025. aasta maailma ajakirjandusvabaduse indeks näitab, et üle poole maailma elanikkonnast elab riikides, kus ajakirjandusvabadus on väga raskes seisus, kusjuures ülemaailmne ajakirjandusvabaduse olukord on nüüd indeksi ajaloos esimest korda liigitatud raskeks; arvestades, et neljapäeva, 10. septembri 2025. aasta seisuga on Piirideta Reporterite 2025. aasta baromeetri kohaselt 1. jaanuarist 2025. aasta saadik tapetud 51, kinni peetud 527, pantvangi võetud 25 ja teadmata kadunud 142 ajakirjanikku ja meediatöötajat;

W. arvestades, et viimase aasta jooksul on teiste seas ka ELi kandidaatriikides vastu võetud uusi nn välissekkumist ja välisagente käsitlevaid seadusi, mis on suunatud kodanikuühiskonna

organisatsioonide ja meediakanalite vastu ning millega püütakse takistada neid saamast rahalist toetust välismaalt, sealhulgas ELilt ja selle liikmesriikidelt, soodustades hirmu- ja enesetsensuuri õhkkonda;

X. arvestades, et UNESCO 2025. aasta ülemaailmse haridusseire aruande kohaselt on 272 miljonit last ja noort jäetud ilma põhiõigusest haridusele ja nad ei käi koolis, mis tähendab märkimisväärset 21 miljoni suurust kasvu võrreldes viimase teatatud hinnanguga UNESCO 2025. aasta ülemaailmse haridusseire aruandes, mille kohaselt oli selliseid lapsi ja noori 251 miljonit; arvestades, et tütarlapsi ja naisi ei mõjuta mitte ainult vaesus, vaid ka kultuurinormid, sooline kallutatus, varajased abielud ja vägivald, mida soodustab ametlik diskrimineeriv poliitika ja millega takistatakse nende ligipääsu haridusele ja tööturule, kusjuures UNICEFi andmetel ei ole iga kolmas vaeseimatest leibkondadest pärit teismeline tüdruk kunagi koolis käinud;

Y. arvestades, et 2020. aasta detsembris vastu võetud kogu maailmas rakendatav inimõiguste rikkujate vastane ELi sanktsioonirežiim (ELi Magnitski akt)[8] võimaldab ELil kehtestada piiravaid meetmeid isikute ja üksuste suhtes, kes vastutavad inimõiguste raskete rikkumiste eest kogu maailmas; arvestades, et teatavad ELi liikmesriigid on vastu võtnud oma riigisisesed Magnitski-tüüpi õigusaktid;

Z. arvestades, et piiriülene represseerimine on hästi dokumenteeritud nähtus, mis leiab aset ülemaailmses kontekstis, kus inimõiguste olukord halveneb, kodanikuühiskonna tegutsemisruum aheneb ja järjest repressiivsemate ja jõulisemate autoritaarsete režiimide levimus üha kasvab;

AA. arvestades, et kohtusüsteemi sõltumatuse puudumine õõnestab võimude lahusust, nõrgestab õigusriiki ja aitab kaasa demokraatia taandarengule;

AB. arvestades, et maa-alad teatavates riikides – sealhulgas ELi riikides – on endiselt välisjõudude sõjalise okupatsiooni all, millega rikutakse rahvusvahelist õigust ja asjaomaseid ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioone; arvestades, et okupeeritud aladel pannakse endiselt toime inimõiguste, sealhulgas omandiõiguse ning liikumis- ja usuvabaduse rikkumisi ning piiratakse juurdepääsu kultuuri- ja usupärandile ja selle säilitamist; arvestades, et kadunud isikute küsimus ning perekondade õigus tõele ja õiglusele on endiselt lahendamata;

---

8 Nõukogu 7. detsembri 2020. aasta otsus (ÜVJP) 2020/1999, mis käsitleb inimõiguste raske rikkumise vastu suunatud piiravaid meetmeid (ELT L 410 I, 7.12.2020, lk 13, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2020/1999/oj) ja nõukogu 7. detsembri 2020. aasta määrus (EL) 2020/1998.

Inimõigusi ja demokraatiat ähvardavad üha suurenevad ohud ja üleilmsed probleemid

1. kinnitab veel kord oma 2. aprillil 2025. aastal vastu võetud 2024. aasta aruandes väljendatud seisukohti inimõiguste universaalsuse ja jagamatuse ning kõigi inimeste loomupärase väärikuse kaitse kohta, mis põhinevad ELi väärtustel ja põhimõtetel, millest liit ELi lepingu artikli 21 kohaselt rahvusvahelisel areenil juhindub; kordab eelkõige oma järeldusi seoses naiste, laste, rändajate ja pagulaste, usu- ja etniliste vähemuste ning kõigi nende õigustega, keda inimõiguste rikkumised nende rassi, etnilise päritolu, religiooni, kasti, soo, seksuaalsuse, puude või sotsiaal-majandusliku seisundi tõttu endiselt eriti salakavalal moel mõjutavad, samuti muret mõtte-, südametunnistuse-, usu-, veendumus-, väljendus- ja meediavabaduse, teabe saamise õiguse ja üldsuse osalemise õiguse rikkumise pärast; kordab oma vankumatut vastuseisu surmanuhtlusele;

2. rõhutab, et inimõiguste ja vabaduste tulemuslik austamine ja kaitse peab olema ELi välispoliitika nurgakivi; kutsub ELi üles jätkama terviklike meetmete väljatöötamist inimõiguste ja demokraatia tugevdamiseks kogu maailmas; nõuab, et EL ja selle liikmesriigid jätkaksid kooskõlas oma väärtustega eeskuju näitamist ning edendaksid ja järgiksid rangelt inimõigusi ja toetaksid rahvusvahelist õigusemõistmist;

Demokraatia taandareng

3. mõistab hukka inimõiguste olukorra halvenemise kogu maailmas ning inimõiguste rikkumise ja kuritarvitamise ja demokraatia taandarengu selgelt kiireneva üleilmse suundumuse, sealhulgas naiste õiguste rikkumised, hukkamised, kohtuvälised tapmised, meelevaldsed vahistamised ja kinnipidamised, piinamine ja väärkohtlemine, sooline vägivald, kodanikuühiskonna, poliitiliste oponentide, tõrjutud ja vähekaitstud rühmade, sealhulgas laste ja eakate, rändajate, pagulaste ja varjupaigataotlejate ning etniliste ja usuvähemuste mahasurumine;

4. rõhutab, et EL peab olema täielikult valmis võitlema autoritaarsuse, totalitarismi ja populismi esilekerkimise ning inimõiguste, demokraatia ja rahvusvahelise humanitaarõiguse universaalsuse põhimõtte üha sagedasema rikkumise vastu; märgib, et autoritaarsed, totalitaarsed ja mitteliberaalsed režiimid ründavad õigust osaleda vabadel ja õiglastel valimistel; taunib seda, et paljudes väljakujunenud demokraatlikes riikides tehakse selliste õiguste täielikule kasutamisele üha enam takistusi; rõhutab, et eespool nimetatud režiimid korraldavad oma võimu seadustamiseks libavalimisi, sest neis riikides puuduvad tegelikud tingimused konkureerimiseks, legitiimsuseks ja pluralismiks;

5. rõhutab, kui oluline on anda tütarlastele kvaliteetset haridust ja tagada võrdsed võimalused, mis on naiste mõjuvõimu

suurendamiseks ja nende õiguste täielikuks kasutamiseks hädavajalikud; rõhutab, et investeerimine tütarlaste haridusse kogu maailmas annab tulevasi põlvkondi silmas pidades ühiskonna jaoks positiivseid tulemusi; kordab, kui vajalik on eakohane ja tõenditel põhinev terviklik seksuaal- ja suhteharidus nii ELis kui ka väljaspool seda, et kaotada soostereotüübid ja kahjulikud ühiskondlikud normid, mis põhjustavad ebavõrdsust;

6. rõhutab tungivat vajadust kaitsta rasedate õigusi, tagades nende tervise, ohutuse ja väärikuse igakülgse toetamise;

7. rõhutab, kui oluline on võidelda naiste seksuaalse ärakasutamise kõigi vormide vastu, sealhulgas seksuaalse ärakasutamise eesmärgil toimuva inimkaubanduse vastu; rõhutab vajadust ennetada prostitutsiooni legaliseerimist ja normaliseerimist, mis võib suurendada ärakasutamist, kuritarvitamist ja organiseeritud kuritegevust, ning selle vastu võidelda; nõuab tõhusat poliitikat, mis keskenduks ennetamisele, ohvrite kaitsmisele ja toetamisele ning seksuaalsest ärakasutamisest kasu saavate isikute vastutusele võtmisele;

8. kordab, et vägistamine on endiselt üks levinumaid inimõiguste rikkumisi, ning tuletab meelde, et nõusoleku puudumise põhjal määratletud vägistamine tuleb kehtiva õigusliku aluse kohaselt ELi õiguse alusel kriminaliseerida; mõistab kõige karmimalt hukka vägistamise ja muude seksuaalvägivalla vormide kasutamise sõjarelvana tsiviilelanikkonna terroriseerimiseks, vastupanu mahasurumiseks ja kogukondade hävitamiseks; tuletab meelde, et sellised teod võivad rahvusvahelise õiguse kohaselt kujutada endast sõjakuritegusid, inimsusvastaseid kuritegusid või genotsiidile kaasaaitavaid tegusid;

9. nõuab tungivalt, et EL ja ülemaailmsed osalejad mõistaksid hukka sellised tavad nagu naiste suguelundite moonutamine, sundabielud ja lapsega sõlmitud abielud ning nn aumõrvad ja tapmised; nõuab kõikjal ELis ja kogu maailmas otsustavate meetmete võtmist, et ennetada naiste ja tütarlastega kaubitsemist ning toetada seksuaalse ja soolise vägivalla ohvreid;

10. rõhutab, et küberründed, desinformatsioon ja väärinfo, mida sageli kasutatakse välissekkumise vahendina, sealhulgas valimiste ajal, aitavad sellele demokraatia vähenemise suundumusele kaasa; rõhutab, et usaldusväärsed, sõltumatud ja mitmekesised teabeallikad ning kvaliteetne ajakirjandus on üliolulised mitte ainult läbipaistvuse ja vastutuse seisukohast, vaid ka selleks, et tagada demokraatlike institutsioonide vastupanuvõime ja võimaldada kodanike teadlikku osalemist ühiskonnaelus; on seetõttu sügavalt mures kasvavate ja mitmetahuliste probleemide pärast, millega sõltumatu meedia silmitsi seisab, sealhulgas sagenevad rünnakud ajakirjanike vastu ja kättesaadavate rahastamisvahendite vähenemine; kordab, et sõnavabadus on inimõigus, mis on pluralistliku ja demokraatliku

ühiskonna arenguks hädavajalik; mõistab hukka oma tööd tegevate ajakirjanike, inimõiguste kaitsjate ja kodanikuühiskonna organisatsioonide üha suurema tsenseerimise, vaigistamise ja ahistamise autoritaarsete ja mitteliberaalsete režiimide poolt nn välisagentide seaduste ning muude seadusandlike ja mitteseadusandlike meetmete abil; märgib, et selline käitumine hõlmab üldsuse osalemise vastaseid strateegilisi hagisid, valitsuse piiravat poliitikat, piiriülest represseerimist, laimukampaaniaid, diskrimineerimist, hirmutamist, meelevaldset kinnipidamist ja vägivalda ning sellel on nende karjäärile ja ohutusele pikaajaline mõju; rõhutab sellega seoses faktikontrollijate rolli meediamaastikul, kuna nemad tagavad, et üldsus võib saadud teavet usaldada;

11. rõhutab kodanikuühiskonna olulist rolli hästi toimivas demokraatias; on äärmiselt mures kodanikuühiskonna tegutsemisruumi jätkuva piiramise ja kasvavate ohtude pärast inimõiguste kaitsjate ja kodanikuühiskonna organisatsioonide tööle, nende perekondadele, kogukondadele ja juristidele ning peab eriti murettekitavaks üha keerukamaid vahendeid, mida nende tagakiusamiseks kasutatakse; mõistab teravalt hukka nende meelevaldsed kinnipidamised ja tapmised; taunib valitsuste poolt kogu maailmas kodanikuühiskonna tegutsemisruumi ahendamiseks võetud meetmeid, näiteks niisuguste kohandatud õigusaktide kehtestamisega, mille eesmärk on piirata valitsusväliste organisatsioonide rahastamist, sealhulgas rahastamist välisallikatest, nn välisagentide seaduste vastuvõtmisega ja terrorismi- või korruptsioonivastaste seaduste kuritarvitamisega kogunemisvabaduse piiramiseks ja inimõiguste kaitsjate mahasurumiseks; mõistab hukka rahumeelsete meeleavaldajate ning noorte ja üliõpilaste juhitud meeleavalduste ja organisatsioonide mahasurumise maailmas koos piinamise ja väärkohtlemise juhtumitega, mille tulemuseks on surmajuhtumid ja muud tõsised rikkumised;

12. mõistab hukka sõltumatu kodanikuühiskonna mitmepoolsetel foorumitel osalemise takistamise, näiteks valitsusmeelsete vabaühenduste tööriistana kasutamise, hirmutamise ja kättemaksu kaudu;

13. rõhutab inimõiguste kaitsjate olulist tööd inimõiguste edendamisel; taunib samas üha sagenevaid rünnakuid inimõiguste kaitsjate vastu; mõistab hukka asjaolu, et isikud, kes panevad toime inimõiguste kaitsjate vastaseid rikkumisi, olenemata sellest, kas seda tehakse avalikus või erasektoris, jäävad karistuseta; rõhutab erilisi ohte, millega naissoost inimõiguste kaitsjad silmitsi seisavad, ja vastutuse puudumist selliste tegude eest; märgib, et nende tagakiusamiseks nii oma riigis kui ka väljaspool seda kasutatavad meetodid muutuvad üha keerukamaks ning hõlmavad mitmesuguseid piiriülese represseerimise vorme ja ähvardusi, sealhulgas rahaliste vahendite, jälgimise, hirmutamise, digitaalse ahistamise ning välismaal viibivate teisitimõtlejate ja aktivistide poliitiliselt motiveeritud kinnipidamise kaudu;

14. rõhutab, et autokraatlikud ja mitteliberaalsed režiimid kasutavad üha enam õigusvastaselt ära rahvusvahelisi finants- ja küberturvalisuse valdkonna õigusakte, nagu rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise õigusaktid ja rahapesuvastase töökonna standardid, et võtta sihikule teisitimõtlejaid ja hankida nende käitumuslikke andmeid, ka ELi territooriumil;

15. juhib tähelepanu sellele, et LGBTIQ+ kogukond on sõja ja sundrände kontekstis eriti haavatavad, neid ähvardab tagakiusamine ja vägivald; kutsub komisjoni ja Euroopa välisteenistust üles tagama, et ELi välisabi hõlmaks sellisteks olukordadeks mõeldud kaitsemeetmeid;

16. rõhutab, et konfliktide ja sundrände tingimustes langeb hoolduskoormus ebaproportsionaalsel määral naistele ja tütarlastele, mis piirab nende juurdepääsu haridusele, tööhõivele ja poliitikas osalemisele; nõuab, et ELi humanitaarabi hõlmaks meetmeid hooldajate toetamiseks;

17. on seisukohal, et kuigi uue ja kujunemisjärgus tehnoloogia, näiteks tehisaru kasutamine võib oluliselt parandada inimeste heaolu, kujutab selle piiranguteta või kriitikameeleta rakendamine endast samuti tõsist ohtu demokraatiale ja inimõigustele, pidades silmas ka seda, et niisugust ümberkujundamist võivad suunata kallutatud andmed ja juhtida algoritmid, mis sageli suurendavad diskrimineerimist; mõistab hukka asjaolu, et autoritaarsed režiimid väärkasutavad ja kuritarvitavad näotuvastustehnoloogiat ning rakendavad massilist digitaalset jälgimist, süvavõltsinguid ja desinformatsioonikampaaniaid, veebisisu tsensuuri, teabe summutamist, küberründe id, andmetega seotud rikkumisi, riigi toetusel veebis korraldatavaid mõjutusoperatsioone ja üha sagedasemat interneti väljalülitamist võimsate sunnivahenditena; rõhutab, et autoritaarsed režiimid kasutavad interneti väljalülitamist sageli poliitiliste teisitimõtlejate vaikima sundimiseks ja poliitilise vabaduse piiramiseks; märgib, et ilma tugevate inimõiguste kaitsemeetmete miinimumita on oht, et sellist tehnoloogiat eksporditakse autokraatlikesse süsteemidesse, hõlbustades sellega ka inimõiguste rikkumisi teistes riikides;

18. mõistab hukka soolise võrdõiguslikkuse ning naiste ja LGBTIQ+ kogukonna õiguste vastase opositsioonilaine maailma eri osades; rõhutab, et need suundumused ohustavad ELi lepingus sätestatud aluspõhimõtteid;

19. mõistab kõige karmimalt hukka sagenevad rünnakud seksuaal- ja reproduktiivtervise ning seonduvate õiguste vastu kogu maailmas; kinnitab veel kord, et kvaliteetsete terviklike seksuaal- ja reproduktiivtervise teenuste, sealhulgas ohutu ja seadusliku abordi keelamine on soolise vägivalla vorm;

20. kordab oma muret mõtte-, südametunnistuse-, usu- ja

veendumusvabaduse õiguse rikkumiste ning kohalike usujuhtide ja usukogukondade suhtes ilmneva sallimatuse üleilmse kasvu pärast; taunib usuidentiteetide poliitilist ärakasutamist ja usuvähemuste tõrjumist, sealhulgas poliitilisest osalusest, ning rünnakuid kultuuri- ja ajaloomälestiste vastu; rõhutab, et vabadus valida oma religioon või uskumus on inimõigus, mille eest ei tohi karistada; mõistab seetõttu hukka nn usust taganemist ja pühaduseteotust käsitlevate seaduste olemasolu ja rakendamise, mis toob kaasa karmid karistused, alandava kohtlemise ja mõnel juhul isegi surmanuhtluse;

21. mõistab hukka ärilistel eesmärkidel kasutatava asendusemaduse, mis võib hõlmata naise keha reproduktiivset ekspluateerimist ja kasutamist rahalise või muu kasu saamiseks, eelkõige eriti haavatavate naiste puhul kolmandates riikides; kutsub komisjoni üles võtma meetmeid, et toetada ärilise asendusemaduse küsimuse käsitlemist;

Mitmepoolsus

22. väljendab sügavat muret jätkuva ülemaailmse vastutuskriisi pärast ja tõstab esile jätkuvat võitlust, mille eesmärk on teha lõpp karistamatusele põhiliste rahvusvaheliste inimõiguste ja humanitaarõiguse rikkumiste eest kogu maailmas esinevates konfliktides; kinnitab veel kord humanitaarabi olemuslikku neutraalsust ja elutähtsat rolli kõigis konflikti- ja kriisiolukordades; rõhutab, et mitmepoolsete organisatsioonide, sealhulgas ÜRO õõnestamisel ja ründamisel on tõsised tagajärjed, mis võivad soodustada karistamatuse kultuuri ning nõrgendada nii usaldust ÜRO süsteemi vastu kui ka selle tulemuslikkust; nõuab, et EL kaitseks rahvusvahelist õigusraamistikku ja rakendaks jõulisi meetmeid, et tagada nende õigusaktide järgimine; on sügavalt mures asjaolu pärast, et mitmepoolsete institutsioonide töö inimõiguste ja mitmepoolse reeglitel põhineva korra valdkonnas on enneolematus ohus ja rünnakute all; mõistab teravalt hukka mõnede riikide otsuse taanduda ÜRO Inimõiguste Nõukogust ja nende teadaanded, et nad ei osale inimõiguste olukorra üldises korrapärases läbivaatamises; mõistab hukka pidevad katsed õõnestada ja diskrediteerida ÜROd, selle peasekretäri, eriraportööre ja asutusi, sealhulgas humanitaarabi andvaid asutusi, ning rahuvalvemissioonide vastu suunatud rünnakud;

23. kordab, et EL ja selle liikmesriigid peavad esinema ÜROs ja muudel mitmepoolsetel foorumitel üksmeelselt, et käsitleda neil foorumitel tulemuslikult inimõiguste ja demokraatia ees seisvaid üleilmseid probleeme, ning toetama võimalikult kindlat sõnastust kooskõlas rahvusvaheliste inimõiguste standarditega; rõhutab, et praeguse mitmepoolse korra struktuuri tuleb täielikult kaasata ülemaailmsed osalejad, kes keskenduvad demokraatiale ja inimõigustele, nagu seda teeb EL; nõuab seetõttu, et EL ja selle liikmesriigid töötaksid selle nimel, et tagada ELile alaline koht mitmepoolsetel foorumitel,

eelkõige ÜRO Julgeolekunõukogus, lisaks olemasolevatele liikmesriikide kohtadele;

24. väljendab sügavat muret autoritaarsete, totalitaarsete ja mitteliberaalsete režiimide teravnevate rünnakute pärast reeglitel põhineva rahvusvahelise korra vastu, eelkõige rahumeelsete naaberriikide vastu suunatud provotseerimata ja põhjendamatu agressiooni näol, samuti meetmetega, mille eesmärk on õõnestada ÜRO organite tulemuslikku toimimist, sealhulgas vetoõiguse kuritarvitamisega ÜRO Julgeolekunõukogus;

25. kutsub liikmesriike ja sarnaselt meelestatud partnereid üles töötama välja kindla strateegia, suurendama pingutusi selle murettekitava eskaleerumise vastu tegutsemiseks ning andma kõnealustele organisatsioonidele, kui neid rünnatakse või ähvardatakse, ühtselt ja kindlalt märku oma toetusest; on seisukohal, et ÜRO, selle põhiorganid ja muud mitmepoolsed organisatsioonid vajavad reformi, et neile kasvavatele probleemidele ja ohtudele tulemuslikult reageerida;

26. märgib, et selline kõrvalekaldumine mitmepoolsest lähenemisviisist maailmakorrale ei sea ohtu mitte üksnes praeguste kriiside tulemuslikku lahendamist, vaid muudab ka uute kriiside puhkemise tõenäolisemaks; rõhutab, et mitmepoolne süsteem, mille keskmes on ÜRO ja muud mitmepoolsed foorumid, on endiselt kõige mõjusam viis edendada jõupingutusi rahu ja julgeoleku, inimõiguste austamise ning ülemaailmsete probleemide lahendamise nimel õiglasel, kestlikul ja põhimõttelisel viisil; tunnustab ÜRO rolli inimõiguste edendamisel, konfliktide lahendamisel ja ülemaailmses juhtimises, eelkõige konfliktipiirkondades;

27. rõhutab, et rahvusvahelise õiguse sagenev eiramine ning Rahvusvahelise Kohtu ja Rahvusvahelise Kriminaalkohtu taolisi rahvusvahelisi kohtuasutusi käsitlevate arutelude politiseerimine seab reeglitel põhineva maailmakorra eksistentsiaalsesse ohtu; väljendab sügavat muret rahvusvahelise humanitaar- ja inimõigustealase õiguse üha suureneva eiramise ja selle õigusvaldkonnaga seotud seisukohtade polariseerumise pärast; taunib enneolematuid ohte, millega Rahvusvaheline Kriminaalkohus silmitsi seisab, eelkõige selle kohtunikele ja töötajatele kehtestatud sanktsioonide tõttu; tuletab meelde, et rahvusvaheline õigus ja pädevad sõltumatud õigusasutused on hädavajalikud rahvusvahelise õigusemõistmise ja vastutusele võtmise tagamiseks ja võitluses karistamatuse vastu, mis on igasuguse lepitusprotsessi ja püsiva rahu vajalikud eeltingimused;

28. rõhutab, et kõik ELi liikmesriigid kui Rooma statuudi osalisriigid on õiguslikult kohustatud Rahvusvahelise Kriminaalkohtu vahistamismäärusi täitma; arvestades, et mis tahes otsus neid kohustusi eirata või Rahvusvahelise Kriminaalkohtu jurisdiktsioonist lahkuda on vastuolus ELi õigustikuga ning õõnestab reeglitel

põhinevat rahvusvahelist korda;

29. kinnitab taas ELi kindlat toetust Euroopa Inimõiguste Kohtule; nõuab tungivalt, et kõik Euroopa inimõiguste konventsioonile alla kirjutanud riigid järgiksid täielikult selle kohtu otsuseid;

30. märgib murega, et mõned riigid on korduvalt püüdnud Inimõiguste Nõukogus kasutusele võtta terminoloogiat ja kontseptsioone, mis lõppkokkuvõttes viivad vastutuse relativiseerimiseni; kutsub ELi ja selle liikmesriike üles tagama, et sellisele sõnastusele süstemaatiliselt vastuseisu avaldataks;

31. väljendab tõsist muret inimõiguste olukorra pärast ebaseaduslikult okupeeritud aladel, sealhulgas ELi territooriumil, ning pikaleveninud ja arvukate külmutatud ja nähtamatute konfliktide tingimustes, ning nõuab tulemuslikke meetmeid ränkade inimõigusrikkumiste ennetamiseks;

Kogu maailmas inimõigusi ja demokraatiat edendavate ja kaitsvate ELi vahendite hindamine

ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskava (2020–2027)

32. tõdeb, et ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskava ajakava on nüüd kooskõlas ELi eelarvetsükliga, mis peaks aitama tagada tegevuskava prioriteetide rahastamise; tuletab siiski meelde, et vahehindamisel puudusid selged hindamiskriteeriumid ning seetõttu ei antud selgeid suuniseid puuduste kõrvaldamiseks; on veendunud, et ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskava täielikku läbivaatamist ei tohiks edasi lükata ning tuleks võimalikult kiiresti alustada parameetrite kindlaksmääramist kava parandamiseks;

33. nõuab tungivalt, et uue tegevuskava ettevalmistamisse oleks aktiivselt kaasatud ka Euroopa Parlament;

34. rõhutab ELi avaliku, parlamentaarse ja kultuuridiplomaatia ning rahvusvaheliste kultuurisuhete olulist rolli inimõiguste ja demokraatia edendamisel ning nõuab, et Euroopa välisteenistuse strateegilise kommunikatsiooni ja tulevikusuundade analüüsi üksus suurendaks selles valdkonnas oma pingutusi, milleks talle tuleks eraldada ka asjakohased vahendid;

Inimõiguste ja demokraatia alase välistegevuse rahastamine – kavandatav instrument „Globaalne Euroopa“ mitmeaastases finantsraamistikus aastateks 2028–2034

35. väljendab heameelt inimõiguste ja demokraatiaga seotud eesmärkide üle kavandatud instrumendi „Globaalne Euroopa“ kõigis sammastes ning ELi välistegevuse rahastamise kavandatava suurendamise üle, eelkõige arvestades teiste suurte ülemaailmsete panustajate suuri kärpeid, millel on otsene mõju kõige haavatavamatele elanikkonnarühmadele; rõhutab, et EL ei suuda seda puudujääki üksi

korvata;

36. peab siiski äärmiselt kahetsusväärseks inimõiguste ja demokraatia programmi kui ELi peamise ülemaailmse inimõiguste ja demokraatia edendamise ja kaitse vahendi väljajätmist, ning rõhutab vajadust lõimida inimõigustel põhinev lähenemine järjepidevalt ELi välistegevuse rahastamise instrumentidesse, et tagada sidusus, ja rõhutab sihtotstarbelise eelarve ja vahendite puudumist; rõhutab Euroopa Parlamendi rolli selle instrumendi programmitöö protsessis ning kutsub komisjoni ja Euroopa välisteenistust üles jagama õigeaegselt kogu asjakohast teavet, et Euroopa Parlament saaks sellele vastavalt oma rolli täita;

37. rõhutab vajadust selgete protsentuaalsete eesmärkide, lahushoitavate eelarveridade ja läbipaistva jälgimise järele, et tagada rahaliste vahendite tulemuslik kasutamine ülemaailmsete probleemide lahendamiseks ja haavatavate elanikkonnarühmade toetamiseks; kordab, et keelatud on eraldada ELi rahalisi vahendeid ELi põhiväärtustega vastuolus olevale tegevusele, nagu terrorism või äärmuslus;

38. peab kahetsusväärseks, et ELi-väliste riikidega tehtavas koostöös puudub läbipaistev ja jõustatav inimõiguste ja demokraatiaga seotud tingimuslikkus, mis oleks tulemuslik vahend, mille abil konkreetselt näidata ELi pühendumust inimõiguste edendamisele kogu maailmas;

Euroopa Liidu inimõiguste eriesindaja

39. peab ELi inimõiguste eriesindajat jätkuvalt ELi inimõigustealase välispoliitika oluliseks hääleks, kes aitab kaasa selle valdkonna nähtavusele ja sidususele tihedas koostöös ja koordineeritult kõigi ELi organitega;

Usu- ja veendumusvabaduse edendamise ja kaitsega väljaspool ELi tegelev ELi erisaadik

40. võtab teadmiseks asjaolu, et usu- ja veendumusvabaduse edendamisega väljaspool ELi tegeleva ELi erisaadiku ametikoht on olnud täitmata juba üle aasta; rõhutab vajadust tagada tihe koostöö ELi inimõiguste eriesindaja ja nõukogu inimõiguste töörühmaga;

ELi kaubandus- ja rahvusvahelised lepingud ELi-väliste riikidega

41. rõhutab rahvusvaheliste lepingute, sealhulgas assotsieerimis- ja kaubanduslepingute ning selliste vahendite nagu üldiste tariifsete soodustuste kava (GSP) ja GSP+ olulist rolli inimõiguste ja demokraatlike standardite seadmisel ELi ja ELi-väliste riikide suhete keskmesse, selliste standardite järgimisele ergutamisel ja nende järelevalves ning inimõigustega seotud tingimuslikkuse rakendamisel ELi välispoliitikas; kordab oma üleskutset integreerida asjaomastesse ELi ja ELi-väliste riikide vahelistesse lepingutesse inimõigustele avalduva mõju hindamised ning lisada tugevad inimõiguste klauslid;

rõhutab, kui oluline on käsitleda nende lepingute kaudu soolist ebavõrdsust ja edendada naiste õigusi, sealhulgas toetades naiste osalemist majanduses ning kaitstes neid diskrimineerimise ja ärakasutamise eest;

42. rõhutab, et ÜRO põlisrahvaste õiguste deklaratsioonis sätestatud põlisrahvaste õigusi tuleb nende maid või ressursse mõjutavates ELi lepingutes, arendusprojektides ja ettevõtete tegevuses järjepidevalt järgida; rõhutab, et põlisrahvaste õiguste kaitse on oluline kestliku arengu ja kliimameetmete seisukohast ning elurikkuse säilitamiseks;

43. tuletab meelde ettevõtjate kohustust tagada, et nende tegevus ja tarneahelad ei oleks seotud inimõiguste rikkumistega; rõhutab vajadust kõrvaldada õiguslikud ja regulatiivsed lüngad, mida ettevõtjad võivad ära kasutada inimõiguste ja keskkonna arvelt; väljendab veel kord oma kindlat toetust ÜRO valitsustevahelisele avatud töörühmale, mis käsitleb rahvusvahelisi korporatsioone ja teisi äriettevõtteid seoses inimõigustega ning püüab välja töötada äritegevuse ja inimõiguste teemalist õiguslikult siduvat instrumenti;

ELi inimõigusdialoogid

44. märgib, et 2024. aastal korraldati 35 inimõigustealast dialoogi ja konsultatsiooni; on seisukohal, et need dialoogid on jätkuvalt oluline vahend inimõiguste ja demokraatia edendamisel, kuid peab kahetsusväärseks, et neid peetakse sageli pigem eraldiseisvaks vahendiks ja mitte pideva inimõigustealase tegevuse põhielemendiks suhetes ELi-väliste riikide ja piirkondadega; nõuab kodanikuühiskonna suuremat ja sisulist kaasamist dialoogidesse; rõhutab, et tõelisi kodanikuühiskonna organisatsioone ei tohi takistada inimõigusdialoogides osalemast ning nad tuleb piiranguteta igasse dialoogi kaasata; on seisukohal, et Euroopa Parlamendi rolli dialoogiprotsessis on võimalik süstemaatilisemalt suurendada; kordab vajadust võtta arutusele üksikjuhtumeid, eelkõige neid, mida Euroopa Parlament on oma resolutsioonides rõhutanud, ja tagada piisavad järelmeetmed; võtab teadmiseks asjaolu, et mitut inimõigusdialoogi peetakse endiselt mujal kui ELi peamistes töökohtades;

ELi sanktsioonivahendid, sealhulgas kogu maailmas rakendatav inimõiguste rikkujate vastane ELi sanktsioonirežiim (ELi Magnitski akt)

45. väljendab veel kord oma toetust kogu maailmas rakendatava inimõiguste rikkujate vastase sanktsioonirežiimi ulatuslikumale kasutamisele koos muude sihtotstarbeliste sanktsiooniraamistikega, mis on üks peamisi ELi poliitikavahendeid, millega edendatakse õigusriiki, demokraatiat ja inimõigusi ning mis täiendab muid õigusvahendeid; kutsub ELi ja selle liikmesriike üles laiendama kogu maailmas rakendatava inimõiguste rikkujate vastase ELi sanktsioonirežiimi (ELi Magnitski akti) kohaldamisala, nii et see hõlmaks korruptsioonijuhtumeid, nagu Euroopa Parlament on juba

mitu korda nõudnud, ning piiriülese represseerimise toimepanijate süstemaatilist loetellu kandmist, kaasa arvatud need, kes represseerivad diasporaakogukondi; tuletab siiski meelde nende vahendite aktiveerimiseks vajaliku praeguse otsustusprotsessi piiratust ja aeglust ning lünki jõustamismehhanismides, mis võimaldavad sanktsioonidest kõrvalehoidmist; kordab oma nõudmist võtta kogu maailmas rakendatava inimõiguste rikkujate vastase ELi sanktsioonirežiimi kohaste otsuste puhul kasutusele kvalifitseeritud häälteenamusega hääletamine; rõhutab sanktsioonide võrdse, põhimõttelise ja täieliku täitmise tagamise vajadust ja nõuab tegelemist kõrvalehoidmisega;

ELi toetus inimõiguste kaitsjatele

46. väljendab heameelt asjaolu üle, et 2024. aastal toetati naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi „Globaalne Euroopa“ inimõiguste ja demokraatia programmi raames 10 050 suures ohus olevat inimõiguste kaitsjat, kellest 51 % olid naised, ning samal ajavahemikul toetati rohkem kui 700 ohus olevat ajakirjanikku 60 riigis;

47. väljendab muret selle pärast, et osal inimõiguste kaitsjate kaitseks mõeldud mehhanismidel, nagu ProtectDefenders, napib vajaduste katmiseks vahendeid, ning nõuab tungivalt, et EL ja liikmesriigid suurendaksid eelarvetoetust, tagades paindliku, kättesaadava ja pikaajalise rahastamise, et võimaldada inimõiguste kaitsjatel üha kasvavate repressioonide tingimustes oma elutähtsat tööd jätkata;

48. rõhutab ELi delegatsioonide ja liikmesriikide esinduste kriitiliselt tähtsat rolli kohtuprotsesside vaatlemisel, kinnipeetute külastamisel ning tagakiusatud inimõiguskaitsjate perede ja advokaatide toetamisel;

49. väljendab heameelt ELi viisakäsiraamatu ajakohastamise üle 2024. aastal, eesmärgiga täpsustada liikmesriikide jaoks võimalusi inimõiguste kaitsjate juhtumite paindlikuks käsitlemiseks, et kiirendada ohus olevate inimeste lühiajalise viisa taotluste menetlemist;

50. toonitab Sahharovi auhinna kogukonna väärtuslikku rolli, sealhulgas Sahharovi stipendiumiprogrammi kaudu, et aidata paremini mõista inimõiguste kaitsjate vastu suunatud repressioonide nähtust, selle mitmesuguseid tagajärgi ja võimalikke viise selle vastu võitlemiseks, sealhulgas riikidevahelisel tasandil; nõuab Sahharovi auhinna ühenduse tugevdamist, kuna see on platvorm, mis võimaldab saada otsest kogemust rikkumiste jälgimisel, teadlikkuse suurendamisel ja rahvusvaheliste võrgustike mobiliseerimisel;

ELi mitmepoolse tasandi meetmed ülemaailmse reeglitel põhineva korra säilitamiseks

51. väljendab heameelt ELi jõupingutuste üle ÜRO Inimõiguste Nõukogus ja ÜRO Peaassamblees resolutsioonide patroneerimisel või toetamisel; väljendab muret selle pärast, et ELi-väliste riikide hiljutistel otsustel vähendada Inimõiguste Nõukogu ja ÜRO süsteemi rahastamist on juba käegakatsutav mõju viimaste suutlikkusele oma ülesandeid täita;

52. väljendab heameelt asjaolu üle, et Euroopa Nõukogu on olnud juhtrollis, et lahendada probleeme ning edendada ülemaailmsete normide ja standardite kehtestamist mitmes inimõigustega seotud valdkonnas, nagu soopõhine vägivald, akadeemiline vabadus, juristide ja ajakirjanike kaitse, tehisaru ja inimõigused;

53. on sügavalt mures selle pärast, et Rahvusvaheline Kriminaalkohus, selle ametnikud ja koostööpartnerid seisavad silmitsi ähvarduste või rünnakutega; väljendab veel kord kindlat toetust Rahvusvahelisele Kohtule ja Rahvusvahelisele Kriminaalkohtule kui olulistele, sõltumatutele ja erapooletutele kohtuorganitele; väljendab heameelt ELi jätkuva rahalise toetuse üle Rahvusvahelisele Kriminaalkohtule rahvusvahelise õigusemõistmise jaoks eriti keerulisel ajal; peab kahetsusväärseks, et ikka veel ei ole suudetud aktiveerida ELi blokeerimisseadust, et kaitsta Rahvusvahelist Kriminaalkohut sanktsioonide eksterritoriaalse mõju eest;

Euroopa tiimi lähenemisviis ja demokraatia toetamine

54. tõdeb, kui oluline on ühtlustada inimõiguste kaitset ja edendamist käsitlevaid lähenemisviise kõigis välistegevuses osalevates ELi institutsioonides ja organites ning liikmesriikide esindustes, eelkõige ELi-välistes riikides asuvates liikmesriikide saatkondades ja ELi delegatsioonides, aga ka kasutada Euroopa Parlamendi täielikku potentsiaali; rõhutab, et paindlikud ja kooskõlastatud lähenemisviisid peaksid jääma kaasavaks, et võimaldada ELi institutsioonide kontrolli- ja tasakaalustussüsteemi täielikku toimimist; rõhutab, et Euroopa Parlamendil on oluline roll ELi väärtuste ja inimõiguste kaitsmisel, näiteks parlamentaarse diplomaatia, parlamentidevaheliste dialoogide ja resolutsioonide kaudu, edendades vahendamist ning ergutades dialoogi- ja kompromissikultuuri, eelkõige noorte poliitiliste juhtide seas, ning suurendades naissoost parlamendiliikmete, inimõiguste kaitsjate ning kodanikuühiskonna ja sõltumatu meedia esindajate mõjuvõimu; kordab oma üleskutset, et komisjon jätkaks ja laiendaks oma tegevust nendes valdkondades, suurendades toetust ELi organitele; võtab teadmiseks Euroopa tiimi demokraatiaalgatusega seotud käimasoleva tegevuse mitmes riigis; on seisukohal, et tõhustatud koostöö Euroopa Parlamendi demokraatia toetamise ja valimiste koordineerimise rühma, asjaomaste komisjoni peadirektoraatide ja Euroopa välisteenistuse vahel aitaks oluliselt kaasa demokraatia toetamisele ELi-välistes riikides;

Soovitused

55. nõuab, et EL kasutaks oma käsutuses olevaid vahendeid mitmepoolsust ähvardavate kasvavate probleemide lahendamiseks, et oleks tagatud rahvusvaheliste institutsioonide töö jätkuv austamine; nõuab, et EL ja selle liikmesriigid suurendaksid toetust ÜRO ja kõigi selle ametite tegevusele nii poliitiliselt kui ka rahaliselt, sealhulgas ÜRO reformimisel, et tagada selle sobivus eesmärgi saavutamiseks, võidelda autoritaarsete ja totalitaarsete režiimide mõju vastu ning tagada mitmepoolsuse kui üleilmse juhtimise aluse jätkumine; kutsub ELi üles laiendama oma toetus- ja rahastamispakkumisi, et pakkuda vastukaalu poliitiliselt motiveeritud survele ja kaitsta sõltumatuid menetlusi; kordab, et EL ja liikmesriigid peavad esinema mitmepoolsetel foorumitel üksmeelselt; nõuab, et ELi delegatsioonidel oleks mitmepoolsetel foorumitel suurem roll, milleks tuleks neile tagada asjakohased vahendid;

56. kutsub üles toetama ELi eriesindaja tööd suuremate vahenditega ning parandades koordineerimist maailma eri paigus asuvate ELi delegatsioonidega, toonitades, et piiratud läbipaistvus ja nähtavus, nagu avaliku aruandluse puudumine riikide külastamise, tööprogrammi ja prioriteetide kohta ja spetsiaalse veebilehe puudumine, võib avalikku kontrolli ja vastutust takistada; peab kahetsusväärseks, et pidevatele üleskutsetele vaatamata on Euroopa Parlament jäetud ELi eriesindaja valimise protsessist kõrvale, ja nõuab selle tava läbivaatamist;

57. kutsub komisjoni üles tagama ELi usu- ja veendumusvabaduse erisaadiku õigeaegse ametisse nimetamise; rõhutab, kui oluline on tagada erisaadikule asjakohane järjepidevus, piisavad vahendid ja nähtavus, et tulemuslikult edendada usu- ja veendumusvabadust kogu maailmas; rõhutab, et korrapärane aruandlus Euroopa Parlamendile suurendaks veelgi läbipaistvust ja koostööd selles valdkonnas;

58. nõuab usust taganemist ja pühaduseteotust käsitlevate seaduste kaotamist; kutsub ELi ja selle liikmesriike üles suurendama pingutusi mõtte-, südametunnistuse-, usu- ja veendumusvabaduse kaitsmiseks, tõstatama seda teemat ÜRO foorumitel ja konsolideerima ELi delegatsioonide aruandeid selles küsimuses; kutsub komisjoni asepresidenti ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrget esindajat, Euroopa välisteenistust ja komisjoni üles tõstatama usuvähemuste tagakiusamise küsimust süsteemselt poliitilistes ja inimõigusdialoogides ning tagama mõtte-, südametunnistuse-, usu- ja veendumusvabaduse täieliku austamise; kutsub nõukogu üles kasutama kogu maailmas rakendatavat inimõiguste rikkujate vastast ELi sanktsioonirežiimi isikute ja üksuste suhtes, kes vastutavad usu- ja veendumusvabaduse raskete rikkumiste eest; nõuab, et Euroopa välisteenistus määraks kindlaks ELi usu- ja veendumusvabadusega seotud tegevuseks prioriteetsed riigid ning annaks igal aastal Euroopa Parlamendile edusammudest aru;

59. nõuab tungivalt, et kõik ELi liikmesriigid kui ÜRO põhikirja, Rooma statuudi ja Euroopa inimõiguste konventsiooni osalisriigid järgiksid täielikult pädevate rahvusvaheliste kohtute, sealhulgas Euroopa Inimõiguste Kohtu otsuseid; kutsub ELi üles nõudma, et kolmandad riigid, sealhulgas tema peamised partnerid, kandidaatriigid ja potentsiaalsed kandidaatriigid ühineksid Rooma statuudiga; nõuab, et EL ja selle liikmesriigid jätkaksid ja suurendaksid Rahvusvahelise Kriminaalkohtu toetamist vajalike vahenditega, sealhulgas ressursside ja poliitilise toetusega; nõuab tungivalt, et kõik liikmesriigid austaksid ja toetaksid Rahvusvahelise Kriminaalkohtu kõigi organite tegevust ja otsuseid, sealhulgas Rahvusvahelise Kriminaalkohtu vahistamismääruste täitmise kaudu; nõuab Rahvusvahelise Kriminaalkohtu, selle ametnike ja sellega koostööd tegevate isikute kaitsmist ähvarduste ja rünnakute eest ning kordab oma üleskutset, et komisjon aktiveeriks kiiresti blokeerimisseaduse, et kaitsta Rahvusvahelist Kriminaalkohut sanktsioonide tagajärgede eest ja võimaldada kohtul täiesti sõltumatult tegevust jätkata; kutsub liikmesriike üles kohaldama karistamatuse vastases võitluses üldist kohtualluvust;

60. kutsub komisjoni ja Euroopa välisteenistust üles võtma vastu uue, 2027. aasta järgse soolise võrdõiguslikkuse tegevuskava, kus võetakse arvesse lisatoetuse vajadust soolise võrdõiguslikkuse ja naiste õiguste valdkonnas ning millega võideldakse konkreetselt soolise vägivalla vastu ja käsitletakse vajadust võtta humanitaarabi andmisel kasutusele sootundlik lähenemisviis;

61. nõuab, et EL ja selle liikmesriigid teeksid ettepaneku lisada sooline apartheid inimsusvastaste kuritegude hulka, et võtta selle kuriteo eest vastutavad isikud vastutusele; nõuab tugevat toetust soolise apartheidi määratlusele, mille on välja pakkunud ÜRO naiste ja tütarlaste diskrimineerimise vastane töörühm;

62. nõuab relvakonfliktides igal ajal kõigi tsiviilisikute kaitse tagamist ning vajaduse korral humanitaarkoridoride loomist, et võimaldada tsiviilisikutel konfliktide eest pääseda, ning mõistab teravalt hukka kõik rünnakud tsiviilelanike vastu; nõuab ajakirjanike ja inimõiguste kaitsjate mõjusamat kaitset relvakonfliktide ajal, kuna nende töö tõttu inimõiguste rikkumiste dokumenteerimisel võetakse neid eriti palju sihikule; rõhutab, et emad ja lapsed on eriti suures nälja ja alatoitumuse ohus;

63. nõuab, et relvakonfliktide või loodusõnnetuste järgsetes ülesehitusprotsessides võetaks ohutu ja ligipääsetava taristu kavandamisel arvesse puuetega naiste ja meeste osalemist;

64. kutsub komisjoni ja Euroopa välisteenistust üles kehtestama 2027. aasta järgses ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskavas selged näitajad ja ajakavad, et mõõta edu, tugevdada ELi sise- ja välistegevuse sidusust ning täpsustada paremad seosed tegevuskavas esitatud prioriteetide vahel ja kitsamad võrdlusalused;

65. kutsub komisjoni ja Euroopa välisteenistust üles kodanikuühiskonda täielikumalt kaasama ja võtma oma inimõigustealase välispoliitika väljatöötamisel ja rakendamisel paremini arvesse konsultatsioonide tulemusi, sealhulgas konsultatsioone kohalike osalejatega, kes on rakendamise tasandile võimalikult lähedal;

66. nõuab tulevases mitmeaastases finantsraamistikus inimõigustele, demokraatiale ja õigusriigile selget sihtotstarbelist eelarvet selgete soolise võrdõiguslikkuse eesmärkidega, mis sisaldaks piisavat rahalist toetust demokraatlike struktuuride arendamiseks ja vaba meedia kasvuks, sealhulgas naaberriikides; rõhutab, et ELi eelarvet tuleb kaitsta ka selle välismõõdet silmas pidades, sest eelarve on oluline hoob, mis aitab saavutada inimõiguste ja demokraatlike standardite paremat järgimist partnerriikides; nõuab seetõttu, et uues instrumendis „Globaalne Euroopa“ kehtestataks ELi mittekuuluvate partnerriikide rahastamise puhul jõustatavad inimõigusi käsitlevad klauslid ja tugevad demokraatiaklauslid; nõuab toimivat tingimuslikkuse raamistikku, mida kohaldataks muu hulgas makromajandusliku finantsabi, kaubandussoodustuste ja viisalihtsustuse suhtes, koos selgete võrdlusaluste ja jõustatavate õigusmehhanismidega järgimise tagamiseks, kaasa arvatud peatamisklauslid jätkuvate rikkumiste puhuks;

67. rõhutab, et ELi-välised riigid, kes saavad inimõiguste, õigusriigi või kodanikuühiskonna arengu valdkonnas ELi toetust, peavad kooskõlas Pariisi põhimõtetega looma sõltumatud riiklikud inimõiguste institutsioonid, näiteks ombudsmani bürood; rõhutab, et selliste institutsioonide olemasolu peaks olema rahastamiskõlblikkuse eeltingimus;

68. kutsub ELi institutsioonilisi partnereid üles uurima uusi võimalusi, kuidas parandada otsuste tegemist, sealhulgas kvalifitseeritud häälteenamusega hääletamist, ning kuidas paindlikumate lähenemisviiside, näiteks Euroopa tiimi lähenemisviisi kasutamisel kindlustada, et inimõigused on piisavalt tagatud;

69. nõuab inimõigusdialoogide tugevdamist selgete võrdlusaluste ja tulemuste abil, et edusamme saaks igas dialoogivoorus selgelt piiritleda ja hinnata; nõuab kodanikuühiskonna esindajate süstemaatilist ja sisulist kaasamist inimõigusdialoogidesse ja järelmeetmetesse;

70. kutsub üles suurendama dialoogide ja nende tulemuste nähtavust, sealhulgas ühiste pressiteadete avaldamisega, ning tagama, et need dialoogid oleksid tulemustele suunatud või põhineksid selgetel võrdlusalustel, mis võimaldavad tulemuslikku järelevalvet, sealhulgas tõeliste kodanikuühiskonna organisatsioonidega peetavate eel- ja järelkonsultatsioonide kaudu;

71. nõuab, et dialoogidele eelnevas aruteluprotsessis tõhustataks koostööd Euroopa Parlamendiga; rõhutab lisaks, et EL peab jätkama

surve avaldamist, et dialooge peetaks ELi institutsioonides; on seisukohal, et kodanikuühiskonnal ja riiklikel inimõigustega tegelevatel institutsioonidel peaks olema nende eesmärkide täitmise jälgimisel selge roll;

72. nõuab, et EL jätkaks Euroopa ja rahvusvaheliste vahendite loomist, et tagada õiguskaitse kättesaadavus ja tõhusad õiguskaitsevahendid isikutele, keda mõjutavad ettevõtete poolt toime pandud inimõiguste rikkumised; nõuab, et mõjusalt ja põhjalikult rakendataks kehtivaid ELi õigusnorme, mis käsitlevad äriühingute vastutustundlikku käitumist seoses inim-, töö- ja keskkonnaõigustega, näiteks hoolsuskohustust käsitlevaid ELi õigusakte; rõhutab vajadust luua ELi poliitika ja mehhanismid, mis võimaldavad tulemuslikult ühitada kestlikkusele ülemineku nõuded ja kohalike kogukondade elatusvahendite säilitamise; kutsub ELi üles edendama ja kaitsma oma välispoliitikas kohalike kogukondade ja põlisrahvaste õigusi;

73. nõuab tungivalt, et EL pühenduks kindlalt Pariisi kokkuleppe rakendamisele ja tõhustaks rahvusvahelist kliimakoostööd; rõhutab, kui oluline on käsitleda kõrgeimal tasandil kliimamuutuste mõju rahule ja julgeolekule;

74. nõuab, et EL hindaks meetmete kogumi mõjusust, millega võideldakse ELi vastu suunatud desinformatsioonikampaaniate vastu, eelkõige riikides, kes saavad märkimisväärset ELi humanitaar- ja arenguabi, ning ELi kandidaatriikides; nõuab tungivalt, et EL toetaks usaldusväärseid meedia- ja teabekanaleid, mis edendavad ametiasutuste vastutust ja toetavad demokraatiale üleminekut, rõhutades vajadust järgida pluralismi, läbipaistvuse ja sõltumatuse põhimõtteid;

75. väljendab heameelt direktiivi üle, mille eesmärk on kaitsta ajakirjanikke ja inimõiguste kaitsjaid kuritarvituslike hagide ja üldsuse osalemise vastaste strateegiliste hagide eest; ergutab ELi-väliste riikide seadusandjaid meediavabaduse ja -pluralismi edendamiseks ja kaitsmiseks tehtavate ulatuslikumate pingutuste raames välja töötama sama eesmärgiga õigusakte; nõuab, et ELi järelevalves rahvusvaheliste lepingute täitmise üle võetaks arvesse meediavabaduse vastu suunatud rünnakuid ning teabe saamise õiguse pidevat ja süstemaatilist õõnestamist;

76. rõhutab, et tuleb võidelda soolise desinformatsiooni ja internetis toimuva ahistamise vastu, mis on suunatud poliitikas, ajakirjanduses ja kodanikuühiskonnas aktiivsete naiste vastu ja mille eesmärk on summutada teisitimõtlemist, takistada demokraatlikku osalemist ning levitada ELi-vastaseid narratiive; rõhutab, et see instrument peaks sisaldama siduvaid kohustusi, et ennetada, leevendada ja heastada soospetsiifilist mõju inimõigustele; nõuab proportsionaalseid ja mõjusaid vastumeetmeid ning paremaid järelevalvevahendeid, et selliseid nähtusi ennetada, paljastada ja neile reageerida, kaitstes samal ajal põhiõigusi ja väljendusvabadust;

nõuab sihtotstarbelisi toetus- ja kaitsemeetmeid, et tagada naisajakirjanike, -aktivistide ja -poliitikute turvalisus internetis ja mujal;

77. nõuab akadeemilise vabaduse edendamist, kuna see on avatud ja demokraatliku ühiskonna põhikomponent;

78. kutsub komisjoni ja liikmesriike tunnistama, et piiriülene represseerimine kujutab endast spetsiifilist ohtu inimõigustele, looma süsteeme sellise represseerimise jälgimiseks, dokumenteerimiseks ja käsitlemiseks, pakkuma õiguskaitseasutustele koolitust ja ressursse ning tagama toimepanijate, sealhulgas kolmandate riikide ametnike ja esindajate ning kohalike kaasosaliste vastutusele võtmise; rõhutab, et EL peaks reageerimisel lõimima need suundumused inimõigussuunistesse ja riikidevahelisse koostöösse;

79. kutsub ELi ja selle liikmesriike üles jätkama ja suurendama oma toetust inimõiguste kaitsjatele ning võtma ELis kasutusele piisavad regulatiivsed kaitsemeetmed piiriülese represseerimise vastu;

80. tuletab meelde, et ELi juhtroll tehisintellekti ja digidiplomaatia valdkonnas on äärmiselt oluline, et edendada mudeleid, millega tagatakse kõrged inimõiguste standardid, ning ka selle asjakohasuse ja vastupanuvõime seisukohast; kutsub sellega seoses ELi üles laiendama oma digi- ja tehisintellektialast diplomaatiat, tagama digiteenuste määruse[9] täitmise ja veenduma, et tehnoloogiaettevõtted ja sotsiaalmeediaplatvormid täidavad inimõiguskohustusi ja tegelevad piiriülese represseerimise, sealhulgas inimõiguste kaitsjate vastaste repressioonide probleemiga; kutsub ELi ja selle liikmesriike üles tagama, et eelkõige tehnoloogiavaldkonna osalejad, kes võimaldavad digitaalset piiriülest represseerimist, võetakse vastutusele;

81. rõhutab veel kord ELi valimisvaatlusmissioonide tähtsust nende jälgitavate valimisprotsesside sõltumatul ja erapooletul hindamisel, võttes arvesse mõne riigi suurenevat sekkumist teiste riikide valimistesse hübriidtaktika, sealhulgas tehisintellekti abil; kutsub Euroopa välisteenistust ja komisjoni üles analüüsima algatusi, mille eesmärk on tegeleda tehisintellektist tulenevate probleemidega valimisprotsessides, ja andma neist Euroopa Parlamendile aru; nõuab rahvusvaheliste valimisvaatlejate kaitset; nõuab kolmandates riikides korraldatavate valimisvaatlusmissioonide soovituste vastuvõtmise ja rakendamise järelmeetmeid ning nende põhielemendina lisamist ELi ja asjaomase kolmanda riigi suhete raamistikku; toonitab Euroopa Parlamendi panust neisse missioonidesse, mis kujutavad endast tema välistegevuse olulist

---

9 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. oktoobri 2022. aasta määrus (EL) 2022/2065, mis käsitleb digiteenuste ühtset turgu ja millega muudetakse direktiivi 2000/31/EÜ (digiteenuste määrus) (ELT L 277, 27.10.2022, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj).

mõõdet, samuti nende metoodika väljatöötamisse ja tõhustamisse; märgib, et üha sagedamini keelduvad riigid kutsumast ELi oma valimisi vaatlema, ning kutsub Euroopa välisteenistust üles selle olukorraga tegelema; väljendab heameelt Euroopa demokraatia rahastu töö üle ja kordab vajadust jätkata rahastu tegevuse ja ressursside tugevdamist; nõuab, et EL lisaks rahalist toetust valimismissioonide korraldamiseks;

82. kutsub üles suurematele pingutustele, et tagada vähemuste osalemine avalikus elus ning suurendada naiste ja noorte esindatust valimisprotsessides;

83. mõistab veel kord hukka kõik rassismi, sallimatuse, antisemitismi, islamofoobia, kristlaste tagakiusamise, ksenofoobia ja diskrimineerimise vormid rassi, etnilise päritolu, rahvuse, ühiskonnaklassi, puude, kasti, usutunnistuse, veendumuste, vanuse, seksuaalse sättumuse või soolise identiteedi alusel; nõuab diskrimineerivast käitumisest teatamise mehhanismide vastuvõtmist või tõhustamist ning ligipääsu tulemuslikele õiguskaitsevahenditele, et teha lõpp selliste tegude toimepanijate karistamatusele;

84. peab kahetsusväärseks, et kuigi kristlus on tänapäeval maailmas kõige tagakiusatum religioon, kusjuures see tagakiusamine puudutab rohkem kui 380 miljonit inimest, ei ole ametisse seatud kristofoobia vastu võitlemise eest vastutavat Euroopa koordinaatorit, kuigi islamofoobia vastu võitlemiseks on koordinaator määratud;

85. kordab oma üleskutset, et nõukogu võtaks võimalikult kiiresti vastu ELi ulatuslikud volitused osalemiseks käimasolevates läbirääkimistes, mis puudutavad ÜRO õiguslikult siduvat instrumenti, mis võimaldaks võtta ettevõtted vastutusele, kui nad osalevad inimõiguste rikkumises; nõuab, et EL tagaks liidu ja riikide õigusaktide kooskõla rahvusvaheliste inimõiguste standarditega ning tugevdaks koostööd teiste piirkondade ja ülemaailmsete organisatsioonidega;

86. nõuab inimõiguste alaste eel- ja järelhindamiste süstemaatilist rakendamist ning ELi ja kolmandate riikide vahelistesse lepingutesse tugevate jõustatavate inimõiguste klauslite lisamist, mida toetavad selged võrdlusalused ja menetlused, millest tuleb rikkumiste korral lähtuda; kutsub komisjoni ja Euroopa välisteenistust üles tagama kehtivates rahvusvahelistes lepingutes sisalduvate inimõiguste klauslite aktiivse jälgimise ja tulemusliku täitmise, sealhulgas lepingu peatamise, ning parandama Euroopa Parlamendile teabe edastamist täitmise tagamisega seotud kaalutluste ja otsuste kohta; kordab, et olukorras, kus ELi partnerriigid rikuvad pidevalt inimõigusi käsitlevaid klausleid, sealhulgas neid, mis on seotud GSP+ kavaga, peaks EL reageerima kiiresti ja otsustavalt, sealhulgas peatades kõnealuste lepingute kohaldamise, kui muud võimalused osutuvad mittetoimivateks;

87. nõuab, et ELi kaubandus- ja rahastamisvahendite raames loodaks kaebuste menetlemise portaal, võimalusel komisjoni ühtse kontaktpunkti kohandamise teel, et selle kaudu saaks esitada kaebusi inimõiguste klauslite rikkumise kohta; rõhutab, et see portaal peaks olema ligipääsetav, kodanikusõbralik ja läbipaistev ning avatud ELi-väliste riikide kodanikele;

88. ergutab hoolikalt jälgima ja hindama ELi delegatsioonide suutlikkust, et tagada, et kõigil neil on inimõiguste rikkumise juhtumite jaoks määratud kontaktpunkt, millele eraldatakse piisavalt vahendeid, et võimaldada mõjusat ja aegsat reageerimist; soovitab samuti, et ELi delegatsioonide personali koolitataks korrapäraselt inimõigusteemadega seotud ajakohaste ELi suuniste alal; nõuab, et liikmesriikide saatkonnad häälekamalt tegeleksid inimõiguste kaitsmise ja edendamisega kolmandates riikides, toetades aktiivselt ELi delegatsioonide rolli;

89. rõhutab, et paljudes maailma piirkondades on mikro-, väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad (MVKEd) tihti kohaliku majanduse liikumapanev jõud ja neid juhivad üha sagedamini naised; rõhutab, et MVKEd moodustavad 90 % äriühingutest, 60–70 % tööhõivest ja 50 % sisemajanduse koguproduktist kogu maailmas; rõhutab MVKEde tähtsat panust kestliku arengu tegevuskavasse 2030 ja kestliku arengu eesmärkide, nimelt vaesuse kaotamise ja kõigile inimväärsete töötingimuste tagamise eesmärkide saavutamisse;

90. kordab oma üleskutset seada prioriteediks võitlus korruptsiooniga, kuna see on inimõiguste ja demokraatia vastu suunatud rünnakuid soodustav tegur; nõuab tungivalt, et nõukogu võtaks lõpuks vastu korruptsioonivastase sanktsioonirežiimi, mis on olnud Euroopa Parlamendi pikaajaline prioriteet;

91. nõuab tungivalt, et EL tõhustaks diplomaatilist koostööd riikidega, kus jätkatakse surmanuhtluse kohaldamist, mis on vastuolus õigusega elule ja piinamise keeluga, ergutades dialoogi ja koostööd inimõiguste küsimustes ning toetades kohtureformide väljatöötamist, mis võiksid viia surmanuhtluse kaotamiseni;

92. nõuab, et EL ajakohastaks piinamisvastase määruse[10] kohaldamisala, et kajastada muutusi rahvusvahelisel julgeolekuvarustuse turul, muudatusi õiguskaitsevahendite kasutamises ja väärkasutamises ning esilekerkivaid probleeme, eelkõige väljaspool kinnipidamist toimuvat piinamist ja väärkohtlemist rahumeelsete meeleavalduste mahasurumise ajal; kutsub ELi üles edendama sõjavangide

---

10 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. jaanuari 2019. aasta määrus (EL) 2019/125, mis käsitleb kauplemist teatavate kaupadega, mida on võimalik kasutada surmanuhtluse täideviimiseks, piinamiseks või muuks julmaks, ebainimlikuks või alandavaks kohtlemiseks või karistamiseks (ELT L 30, 31.1.2019, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2019/125/oj).

kohtlemise Genfi konventsiooni järgimist;

93. nõuab, et tugevdataks ELi algatusi inimkaubanduse vastu võitlemiseks, keskendudes varajasele tuvastamisele, ohvrikesksele kaitsele (sealhulgas laste kaitsele) ja võrgustike rahastamise tõkestamisele;

94. rõhutab, et inimõiguste kaitsjaid käsitlevate ELi suuniste täieliku potentsiaali kasutamiseks on vaja neid põhjalikult rakendada ja need igakülgselt läbi vaadata, et käsitleda üha keerukamaid inimõiguste kaitsjate tagakiusamise ja ahistamise viise, sealhulgas digitaalseid ohte ja piiriülest represseerimist;

95. nõuab kogu maailmas rakendatava inimõiguste rikkujate vastase ELi sanktsioonirežiimi (ELi Magnitski akti) laiemat kasutamist, et karistada isikuid, kes kiusavad taga või ahistavad inimõiguste, sealhulgas keskkonna- ja maavaldusõiguste kaitsjaid;

o
o o

96. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale, Euroopa Liidu inimõiguste eriesindajale, liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele, ÜRO Julgeolekunõukogule, ÜRO peasekretärile, ÜRO Peaassamblee 80. istungjärgu eesistujale, ÜRO Inimõiguste Nõukogu presidendile, ÜRO inimõiguste ülemvolinikule ja Euroopa Liidu delegatsioonide juhtidele.